

Hälsofrämjande hälso- och sjukvård:
mycket har hänt men vi är inte framme än –
kan hälsoekonomin hjälpa oss?

Margareta Kristenson

Professor emerita/överläkare
i socialmedicin och folkhälsovetenskap
Linköpings universitet /Region Östergötland
Tidigare nationell koordinatör i HFS nätverket
Past chair i HPH nätverket

Skyldighet att ombesörja sjukvård

3 §.

Landstingskommun åligger att för dem, vilka äro bosatta inom sjukvårdsområdet, ombesörja såväl öppen som sluten vård för sjukdom, skadade kroppsfel och barnsbörd, i den mån icke annan drager försorg därom. Enahanda skyldighet att ombesörja vård åvilar landstingskommun

¹ Prop. 1962: 122; L²U 30 ; Rskr 348.

144—628000. Svensk författningssamling 1962, Nr 242—244

Sjukvårdslagen (1962:242) ersätts av en hälso- och sjukvårdslag. **1982.**

Detaljerad lagstiftning ersätts av en målinriktad ramlag.

Stort utrymme för landstingskommuner att utforma vården efter lokala behov.

Att stärka patientens ställning hälso- och sjukvården.

Det övergripande målet för hälso- och sjukvården skall vara en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen.

Prevention och samhällsansvar

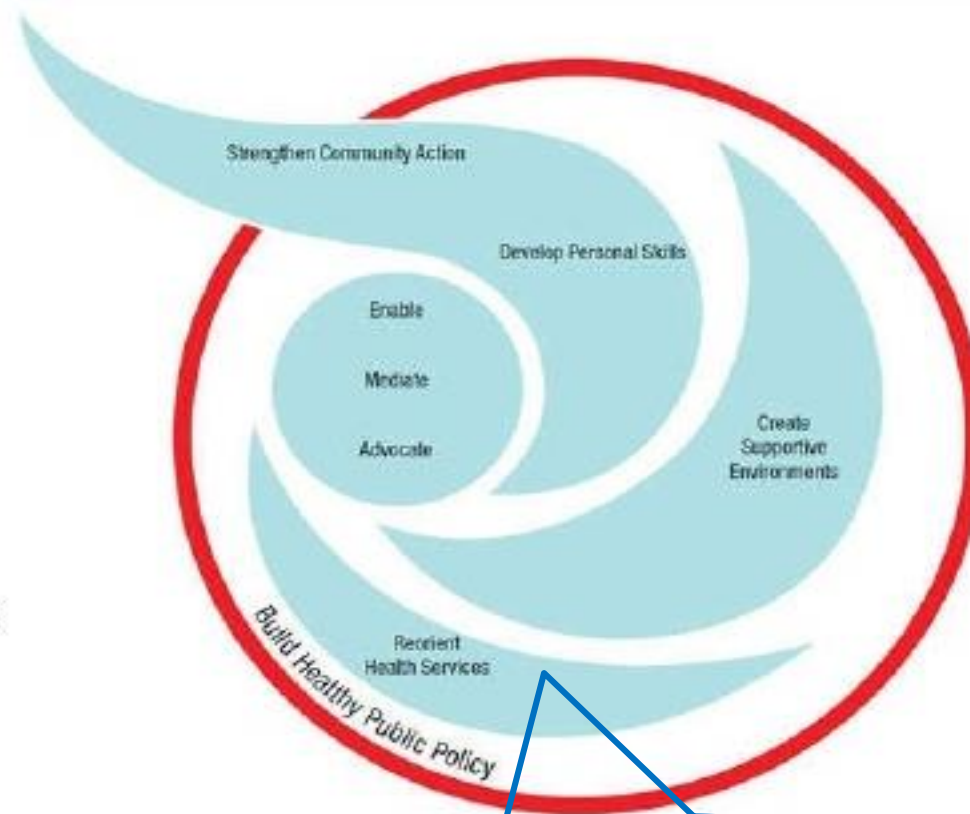
niors för socialstyrelsen att ge dispens från sistnämnda bestämmelser.

Landstingskommunerna ges ett vidgat ansvar för befolkningens hälsa. Landstingskommunerna åläggs sålunda förutom att erbjuda sjukvård även att förebygga ohälsa hos befolkningen genom insatser riktade mot såväl människor som miljön. Genom sin livsföring, goda levnadsvanor kan människor inte bara undgå eller begränsa sjukdomar och skador utan även öka sitt eget välbefinnande. För detta krävs bl.a. upplysning och information. Människornas hälsa påverkas också av samhällets miljöutformning. Landstingskommunerna skall därför ta till vara, sammanställa, bearbeta och utnyttja den information som finns inom hälso- och sjukvården om risker i människornas livsmiljö. I hälso- och sjukvården skall i framtiden mera aktivt nedverka i samhällsplaneringen och på så sätt bidra till en bättre livsmiljö för befolkningen.

Ottawa Charter, 1986

Enable-Mediate-Advocate

- Skapa en hälsoinriktad samhällspolitik
- Förnya hälso- och sjukvården
- Skapa stödjande miljöer för hälsa
- Utveckla personliga färdigheter
- Stärka möjligheter till insatser på lokal nivå

Reorientera hälso-och sjukvården
för att bättre motsvara
befolkningens behov

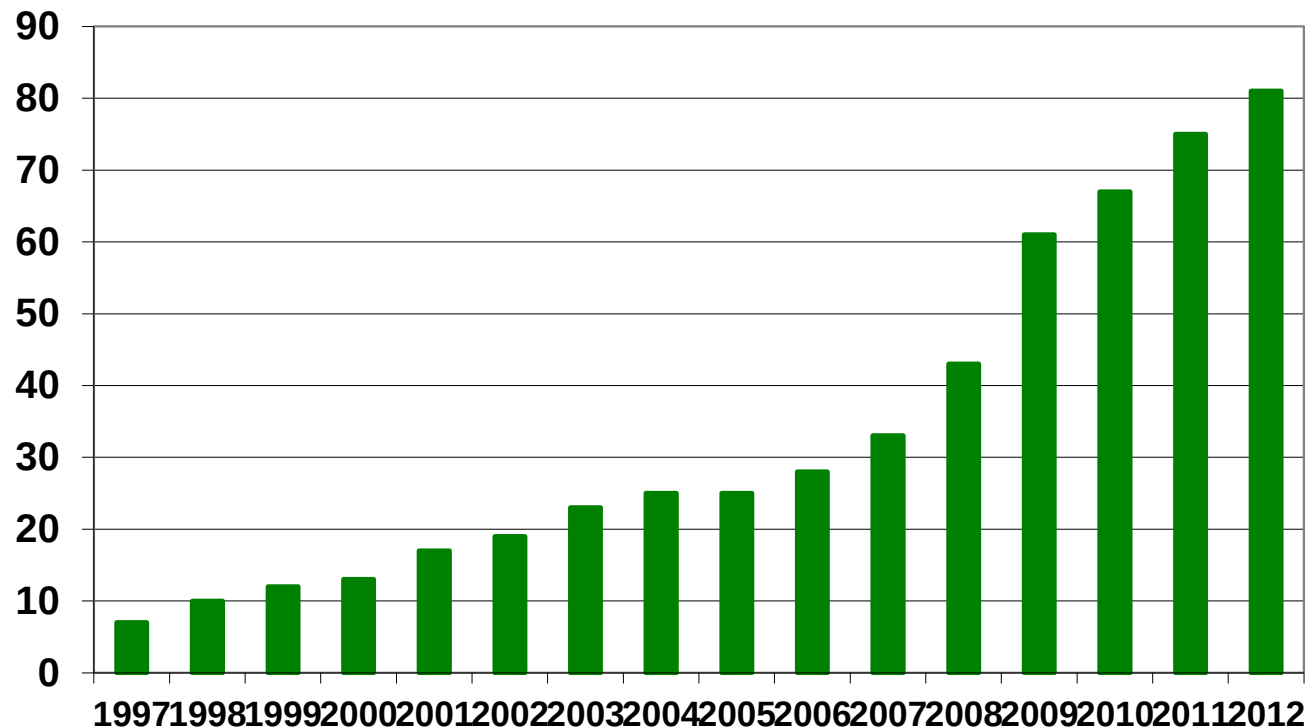
Univesitetssjukhuset i Linköping var ett av
20 deltagare i WHO Euroros pilot projekt
Health Promoting Hospital 1993-1996.

Efter positiv utvärdering ombads varje land att
skapa nationella HPH nätverk

Därför är HFS sekretariat lokaliserat i Linköping

Utveckling av antal medlemmar i det svenska HFS nätverket

Antal sjukhus/ PV områden 1997-2012

HFS konceptets fyra perspektiv

Styr- och ledningsperspektivet

Genom en helhetssyn på vårdens uppdrag och fokus på vårdens resultat, utveckla en hälso- och sjukvård där resurserna används effektivt utifrån målet en god och jämlik hälsa.

Patientperspektivet

skapa förutsättningar för hälsofrämjande möten där patienten stärks i tillit till sin förmåga att hantera sin sjukdom och förbättra sin hälsa och livskvalitet och stärka integreringen av sjukdomsförebyggande insatser i ordinarie verksamhet.

Befolkningsperspektivet

stärka hälso-och sjukvårdens insatser för att bidra till en god och jämlik hälsa genom förebyggande insatser på befolkningsnivå.

Medarbetarperspektivet

ska vara en förebild för en god arbetsmiljö.

Sveriges riksdag antog 2002,ett målområde
En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Sammanfattning

I april 2003 beslutade Sveriges riksdag om nya nationella mål för folkhälsan. Ett av 11 målområden (nr 6) heter "En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård". Denna rapport ger en sammanfattning av underlagsarbetena inför detta beslut. Den inleds med en sammanfattning av det underlag som en arbetsgrupp inom Nationella folkhälsokommittén utarbetade inför kommitténs diskussion kring hälso- och sjukvårdens roll för folkhälsan och som utgjorde underlag till folkhälsokommitténs förslag.

Därefter sammanfattas Nationella folkhälsokommitténs resonemang, regeringens proposition, Socialutskottets betänkande samt riksdagens beslut kring hälso- och sjukvården och folkhälsopolitiken (Mål 6). Sedan redovisas mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård som föreslås. Avslutningsvis illustreras hur landstinget i Östergötland

Hälso- och sjukvårdens roll för hälsa

Arbetsgruppen inom Nationella folkhälsokommittén beträffande hälso- och sjukvårdens roll för folkhälsan:

- Stödja en positiv hälsoutveckling hos individer och
- Stödja en jämlik hälsoutveckling i befolkningen.
- Använda hälsoorientering som strategi för en effektiv

1. Stödja en positiv hälsoutveckling hos individer och

a) Effektivt behandla sjukdom, rehabilitera efter sjukdom och kroniskt sjukstödja individens möjlighet att leva ett bra

Det är i det vardagliga mötet med patienter, med anhöriga och sjukvården har sin största hälsofrämjande potential. Hälso- och sjukvårdens roll för folkhälsan återfinns sannolikt i det enskilda mötet med patient och vårdare kan innebära att patientens dag och att onödiga åtgärder sätts in, vilket leder till patientens.

Sjukvårdens uppgift är att effektivt behandla sjukdom och ett normalt liv. Det innebär att bidra till mindre sjukdom men också till bättre fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande. Vårdens insatser för de kroniskt sjuka, där den huvudsakliga

patienten att leva med sin sjukdom och att förhindra ytterligare ohälsa. En särskilt viktig uppgift, med effekter på människors trygghet, är att bidra till en värdig omvårdnad vid livets slut. Vården har därtill ett ansvar för att stödja patientens anhöriga som har en stor och ofta underskattad betydelse för vård och rehabilitering.

b) Initiera och stödja hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser på individ- och gruppnivå och utveckla metoder så att preventiva insatser naturligt integreras i "vårdkedjan".

I mötet med den enskilda patienten har hälso- och sjukvården unika möjligheter att aktualisera hälsofrämjande och förebyggande insatser. Oavsett om orsaken har social, psykisk eller miljömässig grund, minskar förebyggande insatser risken att drabbade individer riskerar återfå sjukdom och ånå bli patienter. Det handlar också om att inkludera

b) Aktivt delta i det egna lokalsamhällets, regionens och nationens insatser för att påverka grundläggande orsaker till sjukdom och ohälsa.

Hälso- och sjukvården är en viktig hälsoaktör i lokalsamhället, har god kunskap om villkoren lokalt och kan ge legitimitet och kontinuitet åt förebyggande insatser. Många insatser kommer till sin fulla rätt först genom ett brett samarbete mellan landsting och kommuner. Via sin folkhälsovetenskapliga och samhällsmedicinska kompetens har hälso- och sjukvården en viktig roll i regionernas och de nationella myndigheternas strategiska arbete för att främja hälsan i sina områden.

Hälsoläget i befolkningen bestäms i hög grad av förhållanden som ligger utanför hälso- och sjukvården. Hälso- och sjukvårdens roll är att redovisa möjligheter och problem utifrån sitt perspektiv, att ta del av hälsoerfarenheter från andra delar av samhället samt att delta som en av medlemmarna i det preventiva arbetslaget.

3. Använda hälsoorientering som strategi för en effektivare hälso- och sjukvård

a) Genom en målorientering av verksamheten ge ökade förutsättningar för prioritering, samordning och effektivisering.

En hälsofrämjande helhetssyn väver samman adekvat medicinsk diagnostik och behandling med patientens självupplevda hälsa. Detta förhållningssätt har stark förankring bland patienter och deras anhöriga. Den stämmer också överens med grundläggande värderingar bland dem som valt vården som yrke, liksom med politikerns syn på vad som karakteriserar en god hälso- och sjukvård.

Genom att formulera vårdens uppdrag och mål i hälsofrämjande termer, kan prioritering, samordning och effektivisering underlättas. Härigenom kan den kunskap som finns i organisationen bättre tas till vara, samtidigt som personalens beslutsutrymme ökar och arbetssituationen förbättras.

Genom att mäta hälsa, hälsovinst eller vårdresultat, såväl för enskilda som för grupper av patienter och för befolkningen i vid mening, blir det möjligt fokusera på hälsovinster (vårdresultat) snarare än på sjukvårdsproduktionen i sig. På detta sätt kan hälsoorienteringen ses som ett strategiskt instrument som kan utveckla en, i reell mening, effektivare hälso- och sjukvård: man beställer hälsoeffekter.

b) Som arbetsgivare främja en positiv hälsoutvecklingen hos den egna personalen.

Den verksamhet som har "hälsan som affärsidé" måste vara föregångare för att skapa de goda arbetsplatser som ger förutsättningar för den egna personalen att må bra, också i arbetet. En sådan utveckling gynnar även patienterna. Personalens egna erfarenheter

avspeglas i vårdens syn på sjukdomsförebyggande insatser. Själv känner att det hälsofrämjande förhållningssättet stämmer överens med de egna erfarenheterna, blir

Mycket av hälsofrämjande arbete sker redan. En initiativ och engagemang. Genom att förstärka den och sjukvården effektivare och bättre rustad för förändringar ställer. Växande kunskaper ger nya på ökat deltagande och ansvarstagande såväl enskilda

På väg mot en mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård
Sammanfattning av riksdagsbeslut, inför tillämpning

Målområde 6

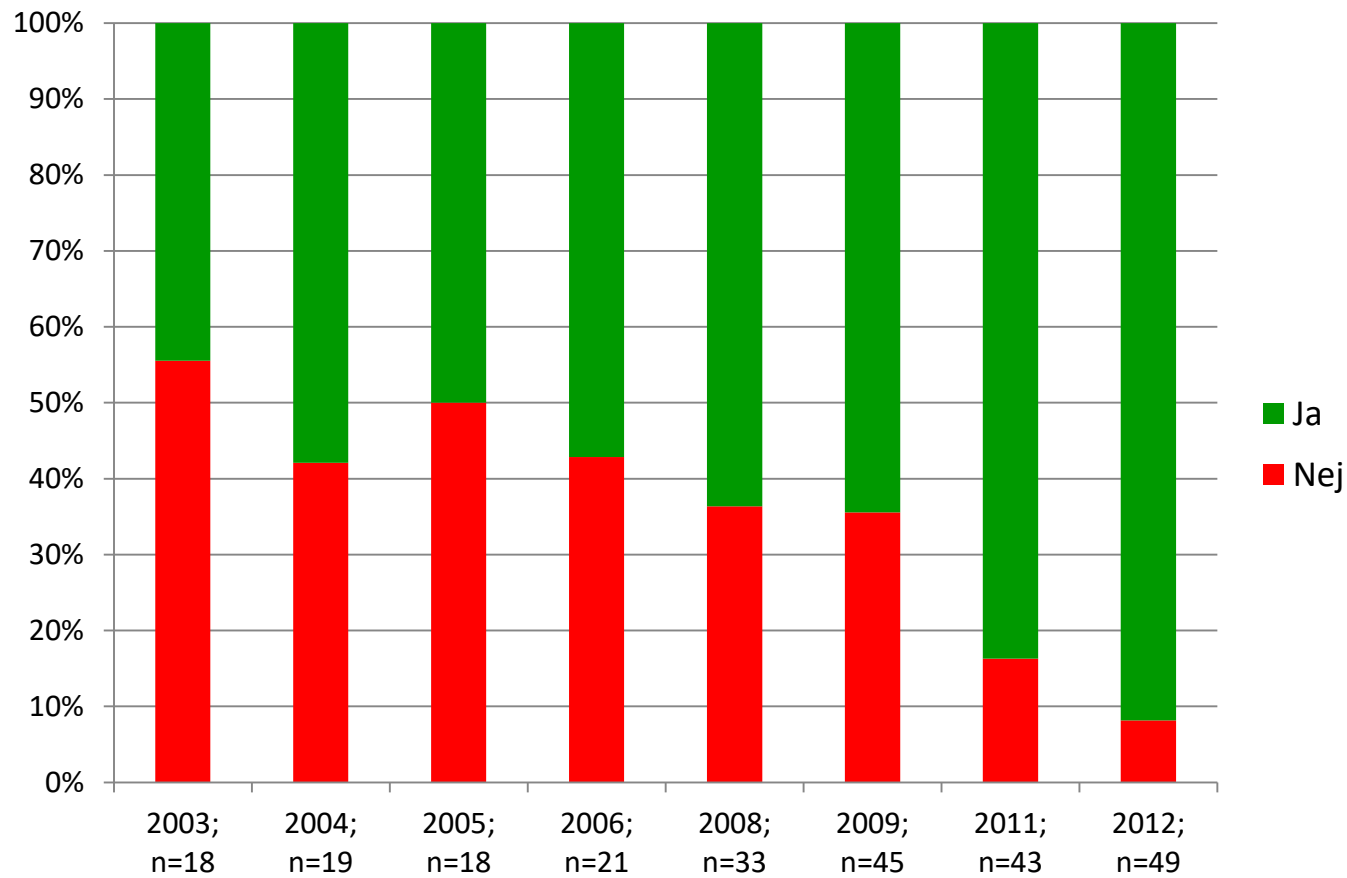
En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvården har stor betydelse för den långsiktiga hälsoutvecklingen genom sin specifika kompetens, sin auktoritet, breda kunskap och stora kontaktyta gentemot befolkningen.

En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvårdskall därför utgöra ett målområde. Ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande perspektiv skall genomsyra hela hälso- och sjukvården och vara en självklar del i all behandling

INDIKATOR: "Organisation erbjuder systematisk kompetens utveckling för medarbetare i hälsofrämjande arbete" Ja/Nej.

Sveriges riksdag antog 2002,ett målområde
En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård

I June 2018 beslutar riksdagen att detta målområde utvecklas till
Jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

sjukhus, enhet

ket ⓘ

Hälsofrämjande hälso- och sjukvård

HFS nationella indikatorer för hälsofrämjande och jämlik hälso- och sjukvård

Indikatorer som ingår i rapporten

Inledning

Kap 1.

En hälsoinriktad hälso- och sjukvård avser de samlade insatser som bidrar till en god och jämlik hälsa, för den enskilde och för befolkningen, när det gäller minskad dödlighet

Arbetet sker i samarbete med Socialstyrelsen. I Medarbetarperspektivet har personalenkäterna HME, Hållbart MedarbetarEngagemang stor plats. HME är

Health Calculator

Example from Uppsala län.

Changes of health service costs by changed levels of risk factors

Region: Uppsala

Skriv ut

Ta bort data

Prognos perioden: 5

Åldersgrupp

Antal

M

K

20-44

60410

59202

45-64

41842

42431

65-84

24933

26915

Total

127 185

128 548

Hälsokalkylator

© HFS & Uppsala University, 2012-2014

BMI > 30

2012

2017

M

K

M

K

12

9

11

8

9

10

8

9

Daglig rökning

2012

2017

M

K

M

K

9

10

8

9

14

12

13

11

Fysisk inaktivitet

2012

2017

M

K

M

K

18

16

17

15

22

22

21

21

Riskbruk

2012

2017

M

K

M

K

11

12

9

10

8

7

6

5

Σ

HSV (SEK)

Diabetes

-358 290

-71 658

-179 145

0

-609 093

Ischemiska hj

-122 463

-244 926

-81 642

0

-449 031

Stroke

0

0

0

0

0

Lungcancer

0

-175 353

0

0

-175 353

Koloncancer

0

0

0

0

0

Bröstcancer

0

0

0

-25 624

-25 624

Prostata cancer

0

0

0

0

0

KOL

0

-1 409 840

0

0

-1 409 840

Depression

0

0

0

-66 340

-66 340

Frakturer

0

-117 700

-117 700

0

-235 400

Alkoholrelaterade sjukdomar

0

0

0

-805 700

-805 700

Totalt

-480 753

-2 019 477

-378 487

-897 664

-3 776 381

%

-,18%

-,76%

-,14%

-,33%

Nya fall

QALY

DALY

HSV (SEK)

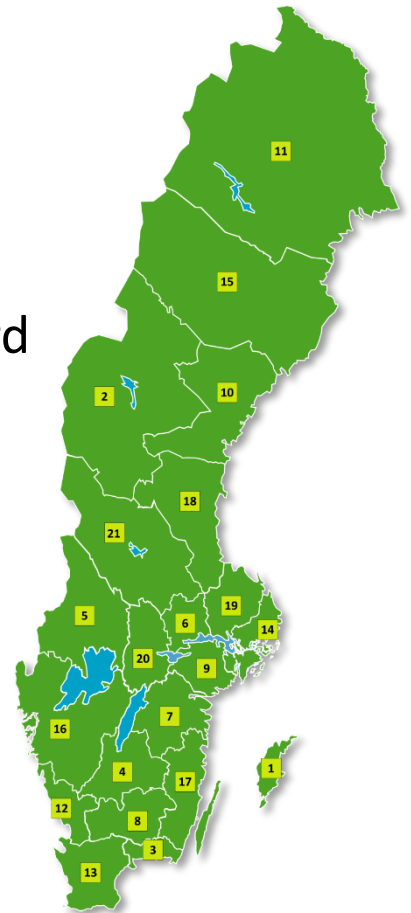
Kommun (SEK)

Försäkringskassan (SEK)

Det svenska HFS Nätverket 2022

Startade som nätverk av sjukhus, men omfattar nu regionerna dvs all hälso- och sjukvård, beställare och utförare inom hälso- och sjukvård och tandvård

Sedan 2015 är alla Sveriges regioner medlemmar.
Nu också kommuner som medlemmar!

Det internationella HPH nätverket

HPH Networks*

Aosta Valley HPH Network
Australian HPH Network
Austrian HPH Network
Catalan HPH Network
Czech HPH Network
Emilia Romagna HPH Network
Finnish HPH Network
Friuli Venezia Giulia HPH Network
French HPH Network
German HPH Network
HPH Network of Korea
Hunan HPH Network
Indonesia HPH Network
Japan HPH Network
Piemonte HPH Network
Polish HPH Network
Swedish HPH Network
Taiwanese HPH Network

The International HPH Community*

605

Members

19

National/ Regional
Networks

22

Countries represented

Nya HPH Standards

- ett självvärderings instrument som hjälper oss följa vår progress

1. Organisationens åtagande
2. Tillgång till hälso- och sjukvård
3. Personcentrering och partnerskap
4. Hälsofrämjande arbetsplats och miljö i hälso- och sjukvården
5. Främja hälsa i befolkningen

Nya HPH Standards –

ett självvärderings instrument som
hjälper oss följa vår progress

1. Organisationens åtagande	Styr- och ledningsperspektivet
2. Tillgång till hälso- och sjukvård	
3. Personcentrering och partnerskap	Patientperspektivet
4. Hälsofrämjande arbetsplats
och miljö i hälso- och sjukvården	Medarbetarperspektivet
5. Främja hälsa i befolkningen	Befolkningsperspektivet

Vi har gått från visioner till kunskap
Nu måste vi komma vidare från kunskap till handling.
Kan hälsoekonomerna hjälpa oss?